

STEDELIJK

MUSEUM

DOCENTEN- HANDLEIDING

VAN OUD NAAR NIEUW MET ERWIN OLAF
Bovenbouw voortgezet onderwijs

AMSTERDAM

INHOUDSOPGAVE

— LESDOELEN	1
— LESOPZET	1
— LES: ERWIN OLAF	1-2

LESDOELEN

- Na deze les heeft de leerling kennisgemaakt met het werk van de fotograaf Erwin Olaf.
- Na deze les heeft de leerling fotografische kenmerken toegepast op verschillende foto's en deze met elkaar vergeleken.
- Na deze les heeft de leerling nagedacht over een eigen herinnering en hoe zij hier een nieuwe geënceneerde foto van zouden maken.

LESOPZET

Niveau en doelgroep

Deze les is bedoeld voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs en sluit aan bij lessen beeldende vormgeving, fotografie en CKV.

Lestijd

De les duurt ca. 90 minuten.

LES: ERWIN OLAF

Lesopbouw en informatie bij de slides

1. Introductie: lesdoelen en uitleg opdracht – 20 min

Slide 2 en 3

Benoem de lesdoelen en vertel kort iets over Erwin Olaf.

Erwin Olaf Springveld (1959–2023) was een invloedrijke Nederlandse fotograaf, bekend om zijn gestileerde en emotionele beeldtaal. Zijn werk combineerde esthetiek met maatschappelijke thema's zoals identiteit en uitsluiting.

Opgegroeid in Hilversum, beleefde Olaf een jeugd waarin hij zich vaak anders voelde. Zijn homoseksualiteit en de beperkte acceptatie in die tijd beïnvloedden zijn blik op de wereld. In latere fotoseriën, zoals *Grief* en *Royal Blood*, verwerkte hij thema's als melancholie, sociale rolpatronen en het verlangen om gezien te worden.

Zijn stijl werd gekenmerkt door theatrale composities, sterke belichting en emotionele gelaagdheid. Hoewel Olaf vaak persoonlijke elementen in zijn werk verwerkte, stond het thema van acceptatie en emancipatie van minderheden centraal. Zijn oeuvre nodigt uit tot reflectie en gesprek, en heeft een blijvende invloed op visuele kunst in Nederland en daarbuiten.

Leerlingen kennen Erwin Olaf wellicht van een van de gezinsportretten die hij heeft gemaakt van het koninklijk huis. Te zien op Slide 4.

Slide 5

Vertel aan de leerlingen dat Erwin Olaf zich ook vaak liet inspireren door herinneringen uit zijn jeugd. Herinneringen waar hij soms ook foto's van heeft. Het gevoel van die herinnering gebruikt hij dan voor het maken van nieuwe kunstwerken. Dat kun je op deze voorbeeldfoto goed zien.

2. Geënceneerd of snapshot?

Slide 6 en 7

Bekijk de foto's van Erwin Olaf en Ed van der Elsken. De foto van Olaf is geënceneerd, en de foto van Ed van der Elsken is genomen op een spontaan moment. Laat de leerlingen beide foto's analyseren aan de hand van fotografische aspecten om deze conclusie zelf te trekken.

Leerlingen kunnen kijken naar de volgende aspecten:

- Licht

Bij de foto van Erwin Olaf is er gebruik gemaakt van kunstlicht, in tegenstelling tot de foto van Ed van der Elsken. Je ziet in de foto van Erwin Olaf dat er duidelijk over na is gedacht hoe hij het onderwerp wilde belichten.

- Compositie

Je ziet in de achtergrond van de foto van Erwin Olaf dat de objecten zorgvuldig en esthetisch geplaatst zijn. In de achtergrond van de foto van Ed van der Elsken zit weinig samenhang of regie. Het is wat voller en drukker.

- Lichaamshouding

De figuren op de foto van Ed van der Elksen zijn in beweging, het is duidelijk dat op het moment dat de foto gemaakt wordt, zij net pas opkijken naar de camera. Het model op de foto van Erwin Olaf weet dat de foto gemaakt wordt en poseert alsof ze verdrietig wegstijgt naar de tafel.

- Standpunt/ perspectief

De horizon op de foto van Ed van der Elksen is niet recht, de fotograaf lijkt ook op afstand te staan. Op de foto van Erwin Olaf hebben we het gevoel alsof we met deze figuur in dezelfde ruimte staan, omdat de foto op ooghoogte is genomen.

3. Kern: Opdracht van oud naar nieuw – 30 min

Slide 8

Dit is de instructie voor de opdracht van oud naar nieuw.

Veel foto's van Erwin Olaf zijn gebaseerd op herinneringen uit zijn jeugd. Aan jullie de opdracht om hetzelfde te doen: bedenk hoe je van een jeugdherinnering of jeugdfoto een nieuw geënceneerd beeld kunt maken.

Besprek samen de opdracht. Hulpvragen voor leerlingen die op gang moeten komen bij het in scène zetten van hun herinnering:

- Waar moet het plaatsvinden?
- Wie staat erop?
- Welke objecten zie je?
- Waar komt het licht vandaan?
- Is de foto in kleur of zwart wit?
- Welke titel zou je het beeld geven?

4. Afsluiting: presentaties – 40 min

Slide 9

Verdeel de leerlingen in groepjes van 4 en laat hen ieder ca. 10 minuten hun idee aan elkaar presenteren. Laat leerlingen feedback geven aan elkaar. Voor de feedback kunnen de leerlingen letten op de volgende punten:

- Is het duidelijk welk moment of gevoel wordt verbeeld?
- Zijn er elementen die iets vertellen over de herinnering (voorwerpen, houding, setting)?
- Hoe is gebruik gemaakt van kleur en licht? Versterkt het de stemming of leidt het af?
- Is er op een verrassende of persoonlijke manier vormgegeven?
- Komt de bedoeling van de maker over? Wat zou je anders doen bij een volgende poging?